

Motion till riksdagen 2005/06:L286

av Tasso Stafilidis m.fl. (v)

Ändringar i namnlagen och retroaktiva namnbyten

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagstiftning som innebär att personer själva kan välja sitt namn oavsett könsidentitet enligt vad i motionen anförts.
2. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagstiftning som innebär att en person som har bytt namnidentitet eller personnummer kan få dessa uppgifter ändrade retroaktivt enligt vad i motionen anförts.

Rätt att välja sitt eget namn

Lagutskottet har tidigare avvisat motionsyrkanden om ändringar i namnlagen. I sitt betänkande (bet. 2003/04:LU22) konstaterar utskottet att det har gått tre år sedan riksdagens tillkännagivande om att regeringen borde göra en undersökning för att utröna huruvida de avvägningar som gjordes i samband med namnlagens tillkomst fortfarande kan anses vara bärkraftiga (bet. 2003/04:LU22, s. 37). Utskottet nöjer sig dock med att beklaga att regeringen ännu inte initierat någon sådan undersökning. I sitt betänkande 2004/05:LU13 konstaterar lagutskottet att både Patent- och registreringsverket och Språk- och folkminnesinstitutet inkommit med skrivelser till Justitiedepartementet där behovet av en översyn av namnlagen påtalas.

Vänsterpartiet tycker att det är anmärkningsvärt att regeringen ännu inte presenterat direktiv till en översyn av den aktuella lagen. Vi anser att det bör vara tillåtet att byta förnamn till det som man själv väljer. Enligt vår mening skall namnlagens syfte vara att skydda barn från att få namn som de kan få lida för senare i livet samt skydda från intrång i familjenamn. Bestämmelserna i namnlagen skall inte hindra människor från att ta vilka förnamn de önskar. Endast immaterialrättsligt skyddade värden skall begränsa medborgarnas möjligheter att själva välja sina namn. Vidare anser vi att det bör vara möjligt att få bära mellannamn eller tilläggsnamn tillsammans med efternamn för-

Fel! Okänt namn på

bundet med bindestreck. Det bör vara möjligt för två makar att var för sig behålla sina tidigare familjenamn i kombination med den andre partners namn. Bestämmelserna om mellannamn ger möjlighet att både ta en makes efternamn och lägga till sitt tidigare namn som mellannamn samt att behålla sitt efternamn som man hade före äktenskapet och lägga till den andre makens namn som mellannamn.

Bestämmelserna är dock konstruerade så att endast en av två makar har rätt att lägga till ett mellannamn. Motivet härför är att en annan ordning skulle innebära att makar skulle kunna ha två olika namnkombinationer, något som uppenbarligen inte anses vara tillfredsställande. Vi anser att lagens möjligheter att lägga till mellannamn skall kunna utnyttjas av båda makarna. Vidare innebär dagens lagstiftning att barn och vuxna i en familj inte kan bära samma efternamn vilket rimligtvis borde vara möjligt. Vi vill även att barn i Sverige skall kunna döpas enligt isländskt namnskick även när en förälder har svenskt medborgarskap.

Namn och könstillhörighet

Enligt 34 § namnlagen (1982:670) får som förnamn inte godkännas namn som kan väcka anstöt eller kan antas leda till obehag för den som skall bära det eller namn som av någon annan anledning uppenbarligen inte är lämpligt som förnamn. I praxis har denna bestämmelse tolkats som att en person inte har rätt att byta till ett förnamn som inte stämmer överens med personens juridiska kön. Gällande lagstiftning leder därför till en särskild problematik för transpersoner. Den som väljer att leva vardagen i enlighet med sin upplevda könstillhörighet utan att genomgå kirurgisk behandling tillåts inte att välja ett namn som stämmer överens med den upplevda könstillhörigheten.

Det finns enligt vår mening inga rimliga skäl att förbjuda personer att bära ett visst förnamn enbart för att det förknippas med det andra könet. Den principiella frågan påverkas inte av att det finns ett begränsat antal ”könsneutrala” förnamn som är tillgängliga för alla oavsett könstillhörighet. Att byta från manligt till kvinnligt förnamn, eller vice versa, är inget som görs av okynne. De nämnda begränsningarna i reglerna för förnamnsbyte minskar inte den stora allmänhetens valfrihet men upplevs som en stor begränsning av många transpersoner. Namnlagen måste därför ändras så att myndiga personer ska kunna byta till ett förnamn de själva valt.

Regeringen bör återkomma med förslag till lagstiftning som innebär att personer själva kan välja sitt namn oavsett könsidentitet.

Retroaktiva ändringar av namnidentitet

Vänsterpartiet anser att det är ett stort problem för personer som t.ex. genomgått ett könsbyte att inte kunna få sin namnidentitet ändrad retroaktivt.

Fel! Okänt namn på

Samma sak gäller även för de personer som av någon annan anledning ändrat namnidentitet eller personnummer.

Problemet är särskilt stort när det gäller vissa handlingar såsom betyg, anställningsbevis och pass. Betyg och meriter skall inte fråntas legitimitet för att en person ändrat juridiskt kön. Enligt vår mening är det angeläget att regeringen överväger vilka möjligheter som finns att komma till rätta med detta problem och därefter återkommer till riksdagen med eventuella lagförslag.

Utskottet anför i sitt betänkande (bet. 2003/04:LU 22) att den aktuella frågan kan komma att bli föremål för närmare överväganden inom ramen för det arbete rörande namnlagen som utskottet förordade våren 2001 (bet. 2003/04:LU 22, s. 38). I samma betänkande (bet. 2003/04:LU 22 s.37) konstaterar dock utskottet att regeringen ännu inte initierat någon översyn av namnlagen trots att det gått tre år sedan riksdagens tillkännagivande samt framför som sin mening att det är hög tid att regeringen utan dröjsmål låter göra den beställda undersökningen. Vidare hänvisar man till ett uttalande som socialministern Lars Engqvist gjort i en interpellationsdebatt den 17 november 2003 där han uppgett att regeringen avser att ta initiativ till en översyn av lagen om fastställande av könstillhörighet i vissa fall. I sitt betänkande 2004/05:LU13 förutsätter lagutskottet att ovan nämnda översyn kommer till stånd utan något formellt tillkännagivande från riksdagen. Lagutskottet förutsätter därvid att frågan om retroaktiva namnbyten tas upp inom ramen för denna översyn.

Vänsterpartiet tycker att det är anmärkningsvärt att regeringen ännu inte presenterat direktiv till en översyn, varken av namnlagen eller av lagen om fastställande av könstillhörighet i vissa fall. Vi anser att det är viktigt att det klart och tydligt framgår av direktiven att den översyn av nämnda lagstiftning som regeringen skall vidta även behandlar frågan om retroaktiva byten av namnidentitet och personnummer.

Regeringen bör därför återkomma med förslag till lagstiftning som innebär att en person som har bytt namnidentitet eller personnummer har rätt att få dessa uppgifter ändrade retroaktivt.

Stockholm den 23 september 2005

Tasso Stafilidis (v)

Rossana Dinamarca (v)

Siv Holma (v)

Alice Åström (v)

Mats Einarsson (v)

Rolf Olsson (v)